

SETA

TERÖRE KARŞI
TOPLUMSAL HAREKET

DIYARBAKIR ANNELERİ

Hazırlayanlar

HÜSEYİN ALPTEKİN · ABDULLAH ERBOĞA

TALHA KÖSE · VEYSEL KURT

TERÖRE KARŞI
TOPLUMSAL
HAREKET:
DİYARBAKIR
ANNELERİ

**TERÖRE KARŞI
TOPLUMSAL
HAREKET:
DİYARBAKIR
ANNELERİ**

Hazırlayanlar:

Hüseyin Alptekin

Abdullah Erboğa

Talha Köse

Veysel Kurt

SETA Kitapları 85
ISBN: 978-625-7712-62-0
© 2022 SET Vakfı İktisadi İşletmesi
1. Baskı: Mart 2022, İstanbul

Bu yayının tüm hakları Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Katkıda Bulunanlar: Merve Dilek Dağdeviren, Merve Şahin
Düzeltili: Mustafa Said İşeri, Berrin Çalışkan
Kapak ve Uygulama: Sema Türk Bayazit
Baskı ve Cilt: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA Kitapları
Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90
www.setav.org | info@setav.org

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	7
GİRİŞ	9
METODOLOJİ	13
BÖLÜM BİR / TERÖRE TEPKİ GÖSTEREN SİVİL İNİSİYATİF ÖRNEKLERİ .	17
BÖLÜM İKİ / EYLEMLERİN ZAMANLAMASI	23
AİLELERDEKİ ALDATILMIŞLIK HİSSİ	25
ÇOK BOYUTLU TERÖRLE MÜCADELE YÖNTEMLERİYLE ASAYİŞİN SAĞLANMASI	26
BÖLÜM ÜÇ / EYLEMLERİN OLUŞUM VE GENİŞLEME SÜRECİ	31
BÖLÜM DÖRT / EYLEMLERİN YAYILMASI	37
EYLEMLERİN YAYILMASINI SAĞLAYAN ETKENLER	42
BÖLÜM BEŞ / EYLEMLERE KATILAN AİLELERİN DEMOGRAFİK VE SOSYOEKONOMİK ÖZELLİKLERİ	45
BÖLÜM ALTI / HDP NEDEN HEDEFTEN?	57
HDP'NİN TERÖR ÖRGÜTÜNE KATILIMDA ARA İSTASYON İŞLEVİ GÖRMESİ	59
HDP'NİN ÇOCUĞU KAÇIRILAN AİLELERE MADDİ DESTEK SAĞLAMASI	64
HDP'NİN AİLELERE YÖNELİK TELKİN VE TEHDİTLERİ	65
BÖLÜM YEDİ / EVLAT NÖBETLERİNİN ETKİLERİ VE GÖSTERİLEN TEPKİLER .	69
DİYARBAKIR ANNELERİNİN HDP'NİN TERÖRLE BAĞINI İFŞA ETMESİ	71
EVLAT NÖBETLERİNİN AİLELER ÜZERİNDEKİ ONARICI ETKİSİ	75
EVLAT NÖBETLERİNİN BÖLGEDE KORKU DUVARINI YIKMASI	78
EVLAT NÖBETLERİNİN TERÖR ÖRGÜTÜNDEN KAÇIŞLARI CESARETLENDİRMESİ	80
DİYARBAKIR ANNELERİNE GÖSTERİLEN ULUSAL VE ULUSLARARASI İLĞİ	84
MUHALEFET PARTİLERİNİN DİYARBAKIR ANNELERİNE YÖNELİK TUTUMU	87
MEDYANIN DİYARBAKIR ANNELERİNE İLGİSİ	89
BÖLÜM SEKİZ / SONUÇ VE ÖNERİLER	95
BÖLGEDE TERÖR ÖRGÜTÜNE KATILMAYI/TERÖR ÖRGÜTÜ TARAFINDAN KAÇIRILMAYI ÖNLEMENE YÖNELİK GENEL ÖNERİLER	97
EVLAT NÖBETLERİNİN GÖRÜNÜRLÜĞÜNÜN ARTIRILMASI	99
PKK'DAN KAÇARAK GERİ DÖNEN ÇOCUKLARIN REHABİLİTASYONUNA YÖNELİK ÖNERİLER	101

TAKDİM

Diyarbakır annelerinin evlat nöbetleri, terör örgütü PKK'nın kaçırdığı çocukları ve yürüttüğü propaganda ile ağına düşürdüğü gençlerimizi terör batağından kurtarmak için bizzat ailelerin ortaya koyduğu, dünyada benzeri görülmemiş bir isyandır. Evlat nöbetleri dalga dalga büyümüş, nöbetlere katılan aileler birer birer çocuklarını terör örgütünün kanlı ellerinden adeta söküp almaya başlamıştır.

Bir oğlunu yıllar önce terör örgütüne kaybetmiş Hacire Akar'ın diğer oğlunun da aynı şekilde ortadan kaybolmasıyla 22 Ağustos 2019 günü HDP Diyarbakır binası önünde başlattığı oturma eylemi evlat nöbetlerinin kıvılcımı olmuştur. Nitekim Diyarbakır anneleri 3 Eylül 2019'dan beri yaz kış demeden her gün evlat nöbeti tutmakta, seslerini sınır ötesindeki terör kamplarında, kimi dokuz-on yaşlarında kaçırılmış, yıllardır haber alamadıkları çocuklarına duyurmaya çalışmaktadır. Evlat nöbetinde sekiz yüz kırk günü geride bırakan ve sayısı iki yüz kırk dokuzu bulan ailelerin eylemleri Diyarbakır'dan Van'a, Muş'tan Şırnak ve Hakkari'ye, İzmir'den Berlin'e kadar yayılmıştır. Evlat nöbetlerine katılan otuz üç aile, evlatlarının terör örgütünden kaçarak güvenlik güçlerimize teslim olması sonucu çocuklarına kavuşmuştur. Terör örgütünden kaçarak teslim olan her çocuk başka ailelerin de nöbetlere katılması için cesaret ve ümit vermektedir.

Ne var ki kırk yıldan uzun bir süredir vatanımızın bütünlüğü, milletimizin birliği, ülkemizin huzuruna kasteden PKK terörüne annelerin vurduğu bu darbeyi ısrarla görmek ve duymak istemeyenler vardır. Türkiye Cumhuri-

yeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı olarak Diyarbakır annelerinin sesini dünyaya duyurmak adına ortaya konulan tüm çabaları desteklemekte, annelerin yeşerttiği umudun diri kalması için tüm iletişim imkanlarımızı seferber etmekteyiz. *Teröre Karşı Toplumsal Hareket: Diyarbakır Anneleri* isimli bu kitap Diyarbakır annelerinin sesinin duyulması ve terör örgütünün parçaladığı hayatların Türkiye ve dünya kamuoyuyla paylaşılması amacıyla Başkanlığımızın destekleriyle kaleme alınmıştır. Kitap, HDP'nin PKK tarafından Kandil yolunda nasıl bir ara istasyon olarak kullanıldığını, bu yolla halkımıza hizmet için seferber olması gereken siyaset kanallarının HDP tarafından nasıl suistimal edildiğini Diyarbakır, Van, Şırnak, Hakkari ve Muş'ta gerçekleştirilen saha çalışmasıyla, anneler ve terör örgütünden kaçarak teslim olan çocuklarının tanıklıklarıyla ortaya koymaktadır.

Terör örgütünün bölgedeki Kürt vatandaşlarımız üzerinde kurmaya çalıştığı korku imparatorluğunu yerle yeksan eden Diyarbakır annelerinin bu çabası her türlü takdir ve desteği hak etmektedir. Umut edilir ki bu kitap dünyada eşi görülmemiş bir sabır ve cesaretle, çocuklarını en son gördükleri yerde, HDP binası önünde arayan bu ailelerin sesinin duyurulmasına katkı sağlayacaktır. Diyarbakır annelerinin sesini dünyaya duyuracak her türlü ciddi çalışma, halkımızın meşru taleplerini suistimal ederek yasa dışı odakların temsilciliğine soyunan HDP türü partilerin üzerindeki PKK vesayetinin son bulmasına hizmet edecek, vatanın dört bir yanındaki her vatandaşımız için tam bir güvenlik ve huzur ortamının tesis edilmesinde pay sahibi olacaktır.

Prof. Dr. Fahrettin Altun
Türkiye Cumhuriyeti İletişim Başkanı

GİRİŞ

Diyarbakır anneleri PKK tarafından kaçırılan¹ çocuklarını terör örgütünün elinden kurtarmak için Halkların Demokratik Partisi (HDP) Diyarbakır İl Başkanlığı önünde oturma eyleminde bulunan aileler olarak bilinmektedir.² Bu eylem dizisine Hacire Akar'ın 22 Ağustos 2019'da aynı yerde yaptığı protesto ve ailelere yönelik çağrısı ilham olmuştur. Anneler Hacire Akar'ın başlatmış olduğu oturma eylemini 3 Eylül 2019'da kitlesel bir oturma eylemine dönüştürmüştür. Bu eylemlere öncülük eden Hacire Akar evladına kavuşmuş ancak Akar'ı örnek alarak HDP Diyarbakır

¹ İleriki sayfalarda aktarılabacak alıntılardan da görüleceği üzere “kaçırılma” konusu çeşitli çevreler arasında tartışmalı bir konudur. Özellikle evlat nöbetlerine tepki gösteren HDP çevrelerinde bu nöbetlere katılanların çocuklarının aslında kaçırılmadığı, terör örgütüne kendi iradeleriyle katıldığı iddia edilmektedir. Evlat nöbetlerine katılan ailelerin ekseriyeti ise gerek medyaya yaptıkları açıklamalarda gerekse bu kitabın araştırma ekibiyle gerçekleştirdikleri mülakatlarda çocuklarının kaçırıldığı bilgisini aktarmıştır. Bu kitapta özellikle on sekiz yaş altındaki çocukların terör örgütüne katılımı için “kaçırılma” ibaresi kullanılmıştır. Zira on sekiz yaşın altındaki çocukların silahlı çatışmalara dahil olmaları uluslararası sözleşmeler gereği suç teşkil etmekte, yasa dışı zorla alıkoyma şeklinde değerlendirilmektedir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 25 Mayıs 2000 tarih ve A/RES/54/263 sayılı kararıyla kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları Konusundaki İhtiyari Protokol devlet dışı aktörlerin on sekiz yaş altındaki kişileri silahlı çatışmalara dahil etmesini –bu durum gönüllülük esasına bağlı dahi olsa– net bir dille yasaklamaktadır. Kaldı ki bu kitapta bolca örneği görüleceği gibi terör örgütüne katılan çocukların bir kısmı zor kullanılarak kaçırılmış ve ilk fırsatta kaçarak teslim olmuştur. Bir kısmı ise maruz bırakıldıkları propaganda sonucu radikalleşmiş ve bu radikalleşme süreci sonucunda terör örgütüne katılmıştır. Ancak bu durumda on sekiz yaş altında hatta kimi örneklerde dokuz-on yaşlarındaki çocukların kendi iradeleriyle terör örgütüne katıldığını iddia etmek hem temel hukuk normlarını hem de çocuk psikolojisini anlamaktan uzak bir tutumdur. Bu sebeple bu kitapta on sekiz yaş altındaki katılımlar için genellikle “kaçırılma” ifadesi kullanılırken daha büyük yaşlardaki katılımlar için sadece “katılım” ibaresi kullanılmıştır.

² Araştırma asistanlarımız Merve Dilek Dağdelen ve Merve Şahin'e kitabın hazırlanması sürecindeki katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

il binası önünde oturma eylemine başlayan annelerin sayısı kısa sürede beklenmedik şekilde artmış, 10 Aralık 2021 itibarıyla iki yüz kırk dokuza ulaşmıştır. Eylemler bölgede Van, Muş, Şırnak ve Hakkari illerine de yayılarak hızla genişlemiş; İzmir ve Berlin'de de birer annenin ferdi çabasıyla sürdürülmüştür. Diyarbakır'da başlayan evlat nöbetlerine başka illerden katılan çok sayıda aile de mevcuttur. Bu eylemler neticesinde otuz üç çocuk terör örgütünden kaçarak teslim olmuş ve evlat nöbetlerindeki ailelerine kavuşmuştur. Diyarbakır annelerinin eylemleri hem PKK hem de HDP üzerinde tahmin edilenin çok üzerinde bir baskı oluşturmuş ve her ikisini de bölgede adeta köşeye sıkıştırmıştır. Eylemlere katılan anneler ve diğer aile üyeleri bölgenin yerlisi oldukları ve eylemler sivil bir girişim olduğu için terör örgütünün iddia ettiği bölgeyi ve Kürtleri temsil ettiği iddiasının altını boşaltmıştır.

Bu kitap yalnız Diyarbakır annelerinin eylemlerine değil söz konusu gençlerin terör örgütü tarafından kaçırılma/dağa çıkarılma süreçlerine, eylemler neticesinde evine dönmüş olan gençlerin hikayeleri ve ailelerin eyleme katılmalarının öncesinde ve sonrasında yaşamış oldukları tecrübelerine odaklanmaktadır. Gerçekleştirilen araştırma ile varılan tespitlerden biri eylemlere katılan ailelerin terör örgütü ve taraftarlarının yoğun baskı ve tehditlerine rağmen eylemleri sürdürüyor olduklarıdır. Evlat nöbetlerine katılan aileler meseleye yaklaşırken eylemleri gönülden desteklemekle beraber çeşitli gerekçelerle katılmayan ailelerin hislerine de tercüman olduklarının bilincindedir. Eylemlerin bu denli etkili olması ve ses getirmesinin asıl nedeni de bölgede yayılan bu bilinçtir. Öte yandan HDP ve terör örgütü sempatanlarının eylem yapan aileler üzerinde kurmaya çalıştıkları baskı ve tehdit politikaları eyleme katılan ailelerin sayısını azaltmamıştır. Aksine evladına kavuşan ailelerin sayısı arttıkça eylemlerin etkisi de artmaktadır. Bütün bu gelişmeler söz konusu eylemlerin şimdiden tahmin edilenin çok ötesinde bir etki yarattığını göstermektedir.

Bu kitabın giriş bölümünün ardından metodoloji kısmında saha araştırması, gerçekleştirilen mülakatların yapısı ve ampirik çerçevesi ile araştırmada kullanılan analiz yöntemi açıklanmaktadır. Birinci bölüm Türkiye ve çevresinde

Diyarbakır annelerinin evlat nöbetlerine benzer sivil inisiyatiflerin varlığını tartışarak bu tarz sivil oluşumların hiçbirinin Diyarbakır anneleri kadar sürekli, yaygın ve etkili olmadığını ortaya koymaktadır. İkinci bölüm evlat nöbetlerinin neden şimdi gerçekleştiği sorusunu PKK'nın Çözüm Süreci'ni suistimal etmesi sonucu bölgede oluşan aldatılmışlık hissi ve yine bölgede etkisini hissettiren çok boyutlu terörle mücadele stratejisinin asayişini sağlamasıyla cevaplamaktadır. Kitabın üçüncü bölümü eylemlerin oluşum sürecini ve dördüncü bölümü ise yayılım sürecini gerekçeleriyle tartışmaktadır. Beşinci bölüm evlat nöbetlerindeki ailelerin demografik ve sosyoekonomik arka planını sunmaktadır. Altıncı bölüm eylemlerin neden HDP'nin önünde ve bu partiye yönelik yapıldığını gerekçeleriyle ele almaktadır. HDP'nin adres olarak seçilmesinin nedenleri bu partinin dağa gidişlerde ara istasyon rolü görmesi, kaçırılan çocukların ailelerini etki alanında tutmak için maddi destek sağlaması ve ailelere yönelik telkin ve tehditlerde bulunması olarak açıklanmaktadır. Yedinci bölüm Diyarbakır annelerinin evlat nöbetlerinin oluşturduğu etki ve gördüğü ilgiyi yedi ayrı alt başlıkta incelemektedir. Kitap sonuç ve öneriler bölümüyle sona ermektedir.

METODOLOJİ

Bu araştırmada PKK tarafından evlatları kaçışılan ailelerin toplu verileri ve kişisel hayat anlatıları üzerinden terör örgütü tarafından kaçışılma ve ailelerin eylemlere katılma süreçlerine ışık tutulmaya çalışılmaktadır. Araştırma boyunca bilgi toplama süreci ağırlıklı olarak ailelerin anlatıları üzerinden gerçekleşmiştir. Bu anlatılar uzman araştırma ekibi tarafından güvenli bir ortamda yüz yüze yarı yapılandırılmış mülakatlar dahilinde toplanmıştır. Mülakatlar ağırlıklı olarak Türkçe yapılmıştır. Bazı ailelerle ise Kürtçe üzerinden iletişim kurulmuştur.

Mülakatlar için önceden belirli bir örneklem seçilmemiş, eylem günleri nöbet tutan ve/veya yürüyüş yapan aileler ziyaret edilmiş ve mülakatlar eylemlerde hazır bulunan ve mülakat vermeyi kabul eden aile üyeleriyle gerçekleştirilmiştir. Her kayıt öncesinde ailelerin onayına başvurulmuş ve aileler araştırma sonuçlarının ne için kullanılacağı konusunda detaylı bir şekilde bilgilendirilmiştir. Mülakatlar on beş dakika ile iki saat arasında değişen zaman aralıklarında sürmüştür. Ailelerin kendilerini ifade edebilme istek ve becerileri mülakatların süresinin temel belirleyicisi olmuştur. Mülakatlarla elde edilen ve kayıt altına alınan görüşmeler deşifre edilerek metne dökülmüştür. Saha mülakatlarında terör örgütü tarafından kaçışılmış toplam elli dokuz kişinin aile üyeleriyle görüşülmüştür. Kimi mülakatlara birden fazla aile üyesi katıldığı için görüşülen toplam aile üyesi sayısı yaklaşık seksendir. PKK'ya katılmış/kaçışılmış elli dokuz çocuğun aile fertleriyle gerçekleştirilen mülakatların yer ve zaman bilgileri Tablo 1'de yer almaktadır. Tablodan da görüleceği üzere Diyarbakır'da 2-4 Nisan

Bu kitap, Diyarbakır annelerinin evlat nöbetlerini başlatma sürecini, nöbetlerin başka şehirlere yayılmasını, çocukların kaçırılma sürecinde Halkların Demokratik Partisi'nin (HDP) rolünü ve terör örgütünden kaçarak ailelerine dönen çocukların hikayelerini birincil tanıklıklara dayanarak ele almaktadır.

Diyarbakır anneleri PKK terör örgütü tarafından kaçırılan çocuklarını kurtarmak için HDP Diyarbakır İl Başkanlığı önünde oturma eyleminde bulunan aileler olarak bilinmektedir. Bu eylem dizisine Hacire Akar'ın 22 Ağustos 2019'da aynı yerde yaptığı protesto ve ailelere yönelik çağrısı ilham kaynağı olmuştur. Anneler, Hacire Akar'ın başlattığı oturma eylemini 3 Eylül 2019'da kitlesel bir eyleme dönüştürmüştür.

Diyarbakır'da başlayan evlat nöbetlerine başka illerden katılan çok sayıda aile de mevcuttur. Bu eylemlerin neticesinde 2021 sonu itibarıyla otuz üç çocuk terör örgütünden kaçarak güvenlik güçlerine teslim olmuş ve evlat nöbetlerindeki ailelerine kavuşmuştur.

Evlat nöbetlerine katılan aileler eylemi gönülden desteklemekle beraber çeşitli gerekçelerle nöbetlere katılamayan ailelerin hislerine de tercüman olduklarının bilincindedir. Eylemin bu denli etkili olması ve ses getirmesinin asıl nedeni de bölgede yayılan bu bilinçtir.

